

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ІДЕЙНИХ ЗАСАД РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Г. І. Коберник, кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри теорії початкового
навчання Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

Дитині в сучасному складному світі недостатньо дати лише знання. Ще важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, що взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, які формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Фактично, більшість учнів, здобувши в школі певний обсяг знань, практичних умінь та навичок, не так далеко просуваються у розумінні свого життя, оволодінні мистецтвом життя.

Як зазначено в Модельній навчальній програмі першого класу (авт. Назаренко Г. А., Чепурна Н. М., Іванова О. С.), метою початкової освіти є гармонійний розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування загальнолюдських цінностей, підтримка життєвого оптимізму, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Науковці Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, серед основних ідейних засад реформування початкової освіти, визначили наступні: презумпція талановитості дитини (забезпечення рівного доступу до освіти, заборона будь-яких форм дискримінації); цінність дитинства (відповідність освітніх вимог віковим особливостям дитини, визнання прав дитини на навчання через діяльність, зокрема і гру); радість пізнання (організація пізнавального процесу, яка приносить радість дитині, широке використання в освітньому процесі дослідницької та проектної діяльності); розвиток особистості (замість «навченої безпорадності» – плекання самостійності та незалежного мислення); здоров'я (Формування здорового способу життя і створення умов для фізичного й психоемоційного розвитку, що надзвичайно важливо для дітей

молодшого шкільного віку); безпека (створення атмосфери довіри і взаємоповаги. Перетворення школи на безпечне місце, де немає насильства і цькування).

Сприятливе середовище для реалізації більшості з цих засад створюється за умов інтерактивного навчання. У навчальній взаємодії з однолітками, виключається «зубріння». За правильної організації інтеракції, створюються умови для формування в молодшого школяра критичного мислення, соціальної компетентності, зростає інтерес до навчання

I. Єрмаков чітко визначив, щоб знайти своє місце в житті, ефективно освоїти життєві й соціальні ролі, випускник української школи має володіти певними якостями, вміннями: бути гнучким, мобільним, конкурентоспроможним, уміти інтегруватись у динамічне суспільство, презентувати себе на ринку праці; критично мислити; використовувати знання як інструмент для розв'язання життєвих проблем; генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення й відповідати за них; володіти комунікативною культурою, уміти працювати в команді; уміти запобігати будь-яким конфліктним ситуаціям та виходити з них; цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному й особистісному плані, так і в інтересах суспільства, держави; уміти здобувати, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення; дбайливо ставитися до свого здоров'я та здоров'я інших як найвищої цінності; бути здатним до вибору численних альтернатив, що пропонує сучасне життя

Компетентісний підхід на перше місце ставить вміння учня. на основі знань, вирішувати проблеми, які виникають у різних ситуаціях. Реалізація компетентісного підходу залежить від загальної освітньо-культурної ситуації, в якій живе й розвивається школяр [2].

В процесі навчальної взаємодії учнів, розв'язуються найважливіші завдання навчально-виховної роботи, це навчити вихованця жити у змінному, швидкоплинному світі, адаптуватися до змін, відчувати смак свободи, самоактивності, власної творчості, розвинути базис особистісної культури,

навчити бути частиною спільноти. Моделюючи життєві ситуації, включаючи учнів у рольові ігри, спільно розв'язуючи проблеми на основі аналізу обставин і відповідної ситуації, створюється сприятливе середовище формування навичок і вмінь, співробітництва, взаємодії, вироблення цінностей [3]. У процесі інтеракції учнів, формуються такі компоненти соціальної компетентності, що входить до структури життєвої компетентності, як комунікативний, морально-ціннісний, емоційний, соціально-когнітивний [1; 4; 5].

Аналіз досліджень свідчить, що за умов інтеракції, стає можливим розвиток підростаючої особистості, здатної визнавати і поважати цінності іншої людини; розвиток навичок спілкування та співпраці з іншими членами групи (суспільства); взаєморозуміння та взаємоповаги до кожного індивідуума; виховання якостей: толерантності, співчуття, доброзичливості та піклування, почуття солідарності й рівності; формування загальнолюдських цінностей та загальноприйнятих норм поведінки; вміння об'єднуватися з іншими членами суспільства задля розв'язання спільної проблеми; вміння робити вільний та незалежний вибір, що ґрунтується на власних судженнях та аналізі дійсності; розуміння норм і правил поведінки в суспільстві та поваги до них; знання законів, основних прав людини; особистої відповідальності та громадянського обов'язку; здатності цінувати свободу та вміння користуватися нею; усвідомлення особистої відповідальності.

Взаємодія учасників навчального процесу “шліфує” їх особистість. У процесі спілкування школяр утверджується як член людського суспільства, засвоює досвід, який накопичило людство. Педагог, під час інтеракції учнів, своїми діями створює атмосферу формування самоповаги, атмосферу, яка відображає те, наскільки вони приймають себе такими, якими вони є. Оскільки висока самоповага асоціюється з позитивними, а низька – з негативними емоціями, мотив самоповаги – це особиста потреба людини зробити максимальним переживання позитивних і мінімальним – негативних самоставлень.. Людина з високою самоповагою вірить у себе і в те, що можна здолати свої недоліки, що і допомагає їй стати комунікативною. Низька

самоповага, навпаки, передбачає почуття неповноцінності, недостойності, що спричиняє негативний вплив на психічне самопочуття і соціальну поведінку особистості.

У процесі спілкування розвиваються та ускладнюються психічні процеси сприймання, пам'ять, увага, увага тощо; забезпечується формування таких інтелектуальних умінь як аналізувати, порівнювати, виділяти головне, а на основі цього критично мислити та приймати відповідальні рішення. Виконуючи спільне завдання, молодший школяр усвідомлює свою важливість у колективі, проявляє свою ініціативу, самостійність, лідерські якості, вміння працювати в колективі беручи до уваги інтереси інших. За умов інтерактивного навчання, учень вчить робити свідомий вибір серед широкого спектру альтернатив і брати на себе відповідальність приймати самостійні рішення.

Список використаних джерел

1. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного молодшого шкільного віку: Монографія / А. М. Богущ, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш, С. М. Курінна, І. П. Печенко; Наук. ред. А. М. Богущ; за заг. ред. Н. В. Гавриш. – Луганськ: Атьма-матер, 2006. – 368 с.
2. Єрмаков І. Феномен компетентісно спрямованої освіти // Школа. Інформаційно-методичний журнал. – № 12. – 2006. – С. 5-7.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: методичний посібник. – Авт. – уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: АПН; 2002, – 136 с.
4. Поніманська Т. І. Основи дошкільної педагогіки: Навч. посібник. – К.: Абрис, 1998. – 448 с.
5. Савченко М. В.. До проблеми формування основ життєвої компетентності у дітей старшого дошкільного віку // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. / Гол. ред. Мартинюк М.Т. – Умань, 2007. – Частина 2. – С. 185–191.

